

KMETOVALEC.

Gospodarski list s podobami.

Uradno glasilo c. kr. kmetijske družbe vojvodstva kranjskega.

Ureduje Gustav Pire, tajnik družbe.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu, ter velja po pošti prejeman 2 gold. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno. — Inserat (oznanilo) v „Kmetovalecu“ stane enkrat objavljen na celi strani 16 gold., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gold., na $\frac{1}{4}$ strani 4 gold., na $\frac{1}{8}$ strani 2 gold. in na $\frac{1}{16}$ strani 1 gold. Pri dvakratnem objavljenju 10% in pri trikratnem objavljenju 20% ceneje. Za večje inserate in priloge plača se po dogovoru. — Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljano, Salendrove ulice številka 5.

Štev. 20.

V Ljubljani, 31. oktobra 1887.

Leto IV.

Obseg: Nova pinja ali métnica — Deset gozdarskih zapovedi. — Uporaba krav za vprego. — Kako se dado senožeči zboljšati s prav majhnimi stroški — Kaj storiti z drevjem, ki ga je sneg poškodoval? — Gospodarske novice. — Vprašanja in odgovori. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Nova pinja ali métnica.

Podoba 57. kaže novo pinjo, katero je na Českem izumil Řehák. Ta pinja je narejena iz hrastovega lesa in ima vertikalno os. Zgoraj in spodaj na osi so pritrjene preluknjane lopatice. Da laže snažimo pinjo, zaprta je s primernim pokrovom, v katerem je vdejan steklen zornik (vizir), da moremo opazovati, koliko smo uže spinjili mleka. Posodo napolnimo vselej le na pol, potem pa vdenemo os v spodnjo luknjo. Pokrov pritrdimo z vijaki. Tako je pinja prirejena za delo. V začetku metemo hitreje, kadar pa uže začne surovo maslo delati koščeke, metemo pa bolj počasi. Glede toplote pri pinjenju veljajo seveda vsa tista pravila, katera pri vsaki drugi pinji. Take pinje, narejene za ročno vrtenje, dobivajo se razno velike, od 20 do 150 litrov držeče, po 18 do 50 gld. pri Čermaku & Skřivanu v Pragi (novi bazar).

Podoba 57.

Deset gozdarskih zapovedi.

1. Veruj, da je vsako drevo, vsak grm, vsak gozd posredovalec med zemljo in zrakom; brez njih delovanja postala bi rodovitna dežela mrtva — puščava.

2. Ne imenuj po nemarnem imena „gozd“, ampak skrbi, da postane slabo grmovje na občinskih tleh lep gozd.

3. Premisli, o človek, da dobivaš od gozda naj potrebnejše reči za vsakdanje življenje; da je narava tvoje življenje od zibelke do groba privezala na gozd, in da je tvoje blagostanje zavisno od rodovitnosti gozda.

4. Spoštuj gozd in vsako drevo; sadi in vzrejaj gozde za svoje sinove, da se bode tebi in tvojim potomcem dobro go-dilo na zemlji.

5. Ne ubijaj ptiča ali kake druge živali, katera živi ob gozdnih mrčesih, ampak uči svoje otroke spoznavati poško-dovalce gozdov in njih naravne sovražnike, da bodo prizanašali neškodljivcem, škodljivce pak uničevali.

6. Ne presajaj v gozd ne-sposobnih dreves, ampak uči svoje sinove večne naravne postave, da bodo oni vedno po istih postavah pogozdovali

in vzrejali gozde.

7. Ne kradi dreves ni gozdne stelje ni mladih vej ni skorje niti družega, kar je življenju gozdnega drevesa jako potrebno.

8. Ne pričaj po krivem gozdom na škodo, ampak naznani vse gozdne poškodovalce dotičnim gozdnim

gosposkam ali sodiščem, da vsak hudodelnik dostane zaslužen kaznen.

9. Ne želi in ne prisvajaj si svojega bližnjika gozdnih pridelkov, tudi si ne prisvajaj pridelkov občinskih gozdov ter si ne polni s temi svojega žepa.

10. Ne daj se zvitim goljufom zapeljati, da bi nedostojno sekal drevje; ne poslušaj takih, ki hočejo gozdu odvzeti steljo ali pa nepostavno deliti občinski gozd, ampak imej vedno v mislih, da ti je Bog zato dal pamet, da z gozdom tako previdno ravnaš, kakor s svojim zdravjem.

To je „deset zapovedi“, katere polagamo našim slovenskim kmetovalcem na srce.

Uporaba krav za vprego.

Po nekaterih krajih imajo posebno pri manjših kmetijah navado krave vprezati in z njimi laža dela opravljati. Ta navada je v kmetijskem obziru opravljena, ker mali posestnik s tem popolnoma uporablja kravo. Krava mu daje mleka, vrhu tega pa mu dela na polji in tako koristi dvojno. Njegovemu sosedu se krava smili za vprego in si raje kupi kakega slabega vola, da mu nadomestuje kravo pri delu. Bolje je vsakakor, če navadi kmet eno ali dve kravi dela in z njima opravlja poljska dela do jeseni, nego pa da si kupi za veliko delo o žetvi itd., kacega vola ali konja. Razume se pa, da ne sme s kravami neprenehoma kakor z voli delati, ker so slabotnejše od volov ter ne morejo neprestano delati.

Pri nas na Slovenskem ni ravno splošna navada, da bi s kravami delali. Pa zakaj ne? Ker je slovenski kmet, če ima toliko posestva, da mu ni treba žita kupavati, preveč prevzetan in zasramuje revnejšega sosedu, ki je primoran s kravami delati. Vsak spozna, da pri malih kmetijah niso konji na pravem mestu, a kmet mora imeti konja, dasi bi mu vol več koristil, kajti konj je kmetu bolj imeniten nego vol. Jaz bi kmeta tudi po delavni živini klasificoval. Bogat kmetovalec ima večkrat brez potrebe po dva ali več konj, ko naj bi jih imel le toliko, kolikor jih potrebuje za težka dela, katerih ne morejo voli opravljati. Srednje premožen kmet mora tudi imeti konja, in ko bi ga prašal, zakaj redi namesto vola konja, ne bi znal odgovoriti. Manjši kmet ima pa, ker mu ni mogoče rediti konja, vole za vprego, in le kočar je prisiljen opravljati s kravo poljska in vsa druga dela. Tukaj sem hotel le toliko povedati, da je uporaba krav za vprego našim kmetom nečastna in sramotna in da krave vprezajo le tedaj, kadar sila kola lomi. Konje naj si le tedaj redimo, kadar imamo veliko opravil daleč od doma ter hočemo, da se hitro vrši to delo. V tem slučaju nam pa ni treba več konj, nego jih ravno potrebujemo za to opravilo, kajti dokazano je, da nam konj, ako ne dela dosti, ne prinaša nič dobička. Kdor ima samo poljska opravila, ravnal bode bolje, ako si namesto konj redi volov, ker vol je za oranje sposobnejši nego konj, zraven tega pa manj

stane zaradi cenejše in slabejše krme, torej mnogo več hasni.

Pridejo v letu časi, ko delavna živina nema nobenega opravka, in vender jo moramo v hlevih krmiti; včasih je po več repov delavne živine brez dela; koliko stane to denarja, izračunil si je dosedaj le malokedo. Kmetije, ki nemajo celo leto dovolj opravka, ravnajo bolje, če imajo kolikor mogoče malo volov, a konja nobenega; zraven pa da rede po eno kravo ali po več in potem vse zaporedoma rabijo za vprego. Marsikateri kmet bi brez treh delavnih živali dobro shajal, samo ob žetvi in ajdovi setvi je za dve preveč opravila, in za ta 2 dneva si redi tretjega vola ali morebiti še celo konja. Krave bi mogle vsak drugi dan brez vse škode žito domov voziti, posebno pa vlačiti. Tako bi šlo delo prav hitro izpod rok, in kar bi kravam delo škodovalo, dobil bi kmet trikrat več pri delu.

Po velikih posestvih na Ogerskem vprezajo krave ob spomladanski setvi, ob žetvi in ob jesenski setvi, dasi ne povsod, a vender pri večih grajščinah. Zakaj da se sploh povsod to ne godi, vzrok je to, da se ogerska živina ne da rada vprezati, ter mora po več ljudi pomagati, da jo vprego v jarem. A naša hribovska živina je tako krotka, da jo kmet sam lahko pripreže h kakemu staremu volu.

Ako primerjamo s kmetijskega stališča vola in kravo s konjem, moramo prednost priznati prvima. Konj stane primerno več in se hitreje obrabi. Če si po nesreči prebije kolena, ali se pokvari kako drugače, izgubi vso vrednost. Vol in krava se manj obrabita, in če sta mesnata, prodamo ju vsak dan lahko mesarju. Konje vzdrževati stane veliko več nego goved; podkavanje, vprežna oprava, vse to pobere pri konjih veliko denarja, pri govedu pa skoro nič. Konjska krma je tudi mnogo draža od goveje, ker dobiva konj več ali manj zrnja, boljšega sena i. t. d. Konje naj redi samo, kedor mora blago naglo prevažati in daleč od svojega posestva, vsem drugim ugaja veliko bolje goved.

Zdaj pa primerjajmo še vola s kravo: ta je cenejša od vola, redimo si jo najbolj in včasih samo zaradi mleka in gnoja; če nam pa tudi pri delu pomaga, daje nam toliko več dobička, kolikor tudi prisluži z delom. Vole si ravnamo samo za delo, in kedar nam med letom zmanjka tega, ne delajo nam voli iz sena, kojega jim pokladamo, družega nego gnoj, ki je po tem takem gotovo drag gnoj. Seveda se vol, kedar počiva v hlevu dalje časa pri polnih jaslih, opita nekoliko; toda meso, katero je on tako pridobil, zopet je drago in nam ne daje posebne koristi, ker mu ga ne moremo odrezati in prodati, marveč se polagoma zopet izgubi, kadar začne vol zopet delati. Vse drugače je to pri kravi: kedar je ne rabimo za delo, daje nam iz použite piče toliko več mleka, po vrhu dobivamo od nje gnoj, ter množi se ji meso. Po tem vidimo, da nam krava lahko veliko več koristi nego vol.

A ta korist postane še večja, ako uporabljamo krave tudi pri delu. Marsikedo utegne ugovarjati, da to ni res, ker daje delavna krava malo mleka. Gotovo,

da se ob delu izgublja mleko, pa vender nikdar toliko, kolikor je delo vredno, katero nam opravlja krava.

Nekteri kmetovalci, ki imajo dosti senožeti pa malo pašnikov, redijo krave do žetve v hlevu; to počivanje v zaprtem prostoru kravam in telicam (junicam) več škoduje, nego če bi jih rabili za laža dela.

Telice rejene v hlevu ostanejo vedno šibkih kosti, sploh se jim život ne razvija pravilno kakor na paši, kjer se zadosti sprehodijo. Tudi škoduje kravam, če vedno stoje v hlevu; posebno za breje krave je to prav slabo.

Vsakter je že to zapazil, da imajo take krave slabe, pokvarjene noge, ves život jim je mehkužen, in ravno taka so njih teleta. Telice se v hlevu krmljene hitro debelijo, goniti se pa nečejo in tudi nerade ostanejo breje. Vse drugače bi si pa krave in telice utrdile svoj život, ako bi ne stale vedno v hlevu pri polnih jaslih, ampak se dobro krmile in vsak drugi ali tretji dan nekoliko za lahka dela vprezale. Večinoma redijo tudi taki kmetovalci, ki pridelujejo dosti sena, v hlevu bike, ki skoraj celo leto ne pridejo na pašnike; a tak bik ne bo nikdar prida, ker je ves omehkužen; teleta njegova so tudi slabotna, in to ne škoduje samo kmetu, ki tako ravna, ampak celi srenji in splošni živinoreji. Mlad bik se mora vedno zunaj sprehajati ali po pašnikih, ali pa tudi po njivah v prav lahko delo vprežen, kar mu prav nič ne škoduje, ampak bolj koristi, kakor če neprestano tiči v hlevu. Katere krave se lahko brez skrbi vprezajo, presodil si bode vsak sam. Breje krave v 6. mesecu niso za vprego, rabijo se za to delo le krave breje od prvega do 5. meseca. Krava, kadar je storila, naj se 4 tedne ne vprega in 3 mesece prej tudi ne. — Včasih pa pride največ dela, a kmetovalec nema dosti delavne živine; kako si bode sedaj pomagal? Vsak, kdor hoče krave za vprego rabiti, mora na to paziti, da se vse krave v tistem času ote-lijo, kedar je najmanj dela, na primer pred veliko nočjo marcija meseca. Vse to je kmetovalcu mogoče.

Kdor hoče torej krave za vprego rabiti, naj si toliko volov redi, za kolikor ima celo leto dosti opravila, da mu ne stoje po več tednov brez dela pri jaslih. S kravami naj dela le vsak drugi dan in še takrat ne težkih, ampak le lahka opravila. Veči posestnik ali kmetovalec naj jih uporablja le za spomladanjsko setev, potem ob žetvi, ajdovi in jesenski setvi; tako mu ne bode potreba mnogo drage delavne živine rediti, ampak le toliko, kolikor je potrebuje, da si jo celo leto vprega.

Kako se dado senožeti zboljšati s prav majhnimi stroški?

Vode napeljavati na travnike, ki niso močvirni, in njihovo rodovitnost z vodo povzdigniti, ni povsod mogoče. Zato je treba skrbeti po drugi poti za gnoj; vsaj umni gospodar ve, da vsaka travica potrebuje živeža, zemlja ga pa ji ne more neprenehoma dajati toliko, kolikor ga potrebuje rastlina.

Gnoj je različen:

Hlevski gnoj sploh ne ugaja gospodarjem, da bi travnike z njim gnojili, ker bil bi predrag. Gnojnica, s katero se dado jeseni ali spomladi, pa tudi po zimi po snegu travniki gnojiti, — obležano blato iz luž in lokev, — navadni pepel ob vlažnogorkem vremenu čez travnike raztrošen, po katerem posebno rade deteljice rastejo, — krompirjevec (krompirjevo perje), — mavec (gips), — apno in pepel od premoga, ki posebno kislim senožetim dobro tekne: to vse je dobra gnojnina travnikom.

Najboljši gnoj med vsemi, ter najcenejši je pa mešani gnoj (kompost).

Kaj pa je mešani gnoj? — Beseda že pravi, kaj je, da je namreč zmes iz različnih zemeljskih, rastlinskih in živalskih stvari, kot so vsake vrste smeti, gnoj iz stranišč, kurjak, pepel, krompirjevec, poljski plevel, mah, blato iz jarkov, luž in lokev, apno, lapor, sipa, cestno blato, drevesno listje, kaka crkla mačka, crkel pes itd. — vse te reči skupaj zmešane in dobro obravnane dajo dober mešan gnoj.

Kako pa naj se naredi tako gnojišče?

Gospodar naj naredi iz imenovanih stvari kup na štiri vogle, 1 do 1½ metra visok, tako da med posamesne lege enega ali drugega imenovanih gnojev zvrstoma položi nekoliko slamnatega gnoja, in ta kup pridno z gnojnico poliva. Tako napravljeni kup pa se ne sme nikoli trdo vkupaj stlačiti, sicer gnojnica pri polivanju ne pride skozi in skozi, in ravno zato, da je kup zmerom rahel in pa zato, da se različne tvarine enakomerno skupaj mešajo in potem hitreje razpadajo in prstenijo, mora se kup čez poletje dvakrat ali trikrat premetati, to je, dva taka kupa se morata eden poleg drugega napraviti. Nihče naj se ne straši tega dela; ako danes en del kupa premeče, jutri zopet enega in tako naprej, potem je to delo kmalu opravljeno. Vsaj se tudi gore prestavijo s trdno voljo in pridnostjo!

Kdor celo leto nabira gradiva za tak gnojni kup — in pri vsaki kmetiji je tacega gradiva kolikor toliko — naklada ga zmerom spomladi na kup tako, kakor smo rekli, poleti pa z gnojnico poliva in premetuje: imel bode zmerom dva kompostna kupa; starejši kup se potem po zimi zvozi na travnike, zloži na majhne kupe, in kedar pripusti vreme, razmeče po travniku in pa s pripravno brano (trnasto) enakomerno razdeli.

Če gospodar tako ravna, to more vsako leto en del svojih travnikov pognojiti in to z dobrim gnojem, katerega si je skoraj zastonj napravil.

Moč mešanega gnoja trpi več let, in ta njegova moč se kaže posebno v tem, da izgine mah in veliko drugega plevela s travnikov, začne dobra trava rasti in pri tleh posebno gosta in krepka.

Kdor je le enkrat poskusil tako napravljati mešani gnoj, gotovo se bode prepričal o neprecenljivi njegovi moči, in dokler bode kmetoval, imel bo zmerom po dva taka gnojna kupa, o katerih sme po pravici reči, da sta veliko bogastvo njegovo.

Kdor ima mešan gnoj, temu tudi ob suhih letinah ne bode lahko zmanjkalo klaje. Kdor pa je previden s klajo, more si več živine rediti pa jo tudi dobro krmiti.

Kdor pa svojo živino bolje krmi, ta tudi ob enem skrbi za to, da mu dobro rejena živina daje boljši gnoj, in to je potem polju gospodarjevemu na korist.

Gospodar, ki dobro obdeluje travnike, sme se za vzgled postaviti svojim sosedom po znanem pregovoru: „Eden največih dobrotnikov človeštva je tak gospodar, ki je naredil, da tam, kjer je poprej le ena trava rasla, rasteta zdaj dve.“

Kaj storiti z drevjem, ki ga je sneg poškodoval.

Sneg, ki ga je letos sem ter tja uže na debelo padlo, poškodoval je, kakor nam gospodarji tožijo, veliko drevja.

Kaj storiti, da se škoda kolikor mogoče zmanjša?

1. Na drevesih, na katerih so večje ali manjše veje popolnoma odtrgane, morajo se rane s kakim ostrim orodjem dobro ogladiti in s smolo ali z drevesnim voskom tako dobro zamazati, da zrak ne more do rane, in potem še dobro ovezati. Take veje pa, katere so sicer od debla odtrgane, vendar se jih še velik del drži debla, morajo se prav varčno spet k deblu tako privezati, kakor so bile prej, in rana se mora tako obezati, hakor pri cepljenju.

2. Ona drevesa pa, na katerih je več vejic samo poškodovanih in ne od debla odtrganih, morajo se lepo obrezati, kakor se to večkrat zgodi, kedar hočemo kako drevo omladiti.

3. Če se prav dobro napravi to, kar smo zdaj omenili, in če se ravno mnogo vejic in celó vrh odreže, vendar se še mnogokrat zgodi, če je namreč deblo nepoškodovano, da drevo spet lepo krono in lep vrh dobi in kasneje gospodarju mnogo koristi.

4. Dobro je znano, da so celó velika drevesa, katera so bila s korenino izdrta, ali celó do zemlje pripognena, prav lepo rasla in rodila, če so se spet prav varčno vzdignila in dobro uravnala; in zatorej tudi priporočamo, naj naši gospodarji tudi to poskusijo, predno posekajo drevesa celo za drva. Ker se vendar izkoreninjena drevesa v zmrzli zemlji ne morejo lahko okopati, naj se s tem delom počaka do tedaj, kedar bo zemlja spet tala, in do tistega časa naj se korenje dobro pokrije s prstjo in slamo, da ne pozebe in se ne posuši.

Gospodarske novice.

* † Ernest Faber. 14. t. m. umrl je v Ljubljani g. Ernest Faber, viši gozdarski nastojnik (mojster) v pokoji. Gospod Faber je bil deželni poslanec za Kočevski okraj ter se je mnogo zanimal za gospodarske reči. Kmetijske družbe ud je bil od l. 1860. in mnogo let tudi načelnik podružnice Kočevske. Letošnje leto

šel je kot viši gozdarski nastojnik kneza Auersperga v pokoj, a na letovišču v Begunjah na Gorenjskem zadela ga je bolezen, za katero je tudi moral umreti. Rajnik ni bil sicer prijazen naši narodnosti, a deloval je kot poštenjak vedno v prospah gospodarskega razvoja. Naj počiva v miru!

* Javni izpit na deželni vinarski sadjarski in kmetijski šoli v Grmu bil je 29. t. m.

* Ukviške plemenske ovne delila bode c. kr. kmetijska družba tudi letos brezplačno kranjskim ovčarjem. Prošnje je vložiti do 20. novembra pri glavnem odboru družbe v Ljubljani. Podrobnosti se zvedo v razglasu, ki ga priobčujemo v današnji številki med inserati.

* Premovanje goveje živine na Bohinjski Bistrici. Prvo premovanje goveje živine na Bohinjski Bistrici vršilo se je 18. t. m. ob prav ugodnih razmerah. Bohinjci pripeljali so mnogo lepe živine, in presodna komisija pripustila je k tekmovanju 12 bikov, 42 telic in 43 krav. Goved je bila sicer majhne, a primerno lepe postave ter vsa bolj ali manj čistega beljanskega plemena. V Bohinju je videti, koliko kmetijska družba lahko naredi tudi s skromnimi pripomočki, ako jo gospodarji sami podpirajo pri njenem delovanju.

Pri premovanju, katero se je vršilo ob najlepšem vremenu, bili so od c. kr. kmetijske družbe navzočni gg. deželni glavar in predsednik Gustav grof Thurn, podpredsednik Jos. Fr. Seunig, tajnik Gustav Pirc, predsednik Radovljiške podružnice gospod Legat i. dr. Člani presodne komisije bili so: gosp. Jos. Fr. Seunig kot zastopnik c. kr. kmetijske družbe, gosp. Ivan Wagner, c. kr. deželni živinski zdravnik, kot zastopnik c. kr. vlade, in gg. Ivan Sodja, Ivan Mencinger in Matevž Rožič, gospodarji iz Bohinja, kot zastopniki bohinjske kmetijske podružnice. Po premovanju bil je pri gospodu župniku in podružničnem načelniku Janezu Mesarju obed, katerega se so udeležili vsi tuji gostje, vsi gg. duhovniki iz doline ter mnogo domačinov. Žalibog je teden poprej gospod župnik Mesar hudo na možganih obolel in sicer vsled trudapolnega delovanja na korist bohinjskim gospodarjem. Na srečo se je bolezen kmalu toliko obrnila na bolje, da se je gosp. župnik, akoravno ni mogel biti navzoči pri premovanju, vendar mogel udeležiti obeda. Pri obedu bilo je mnogo napitnic, izmed katerih omenjamo napitnico gosp. grofa Thurna hišnemu gospodarju gospodu župniku Mesarju; v njej je gospod grof ocenjeval zasluge župnikove za kmetijstvo ter izrekel žejjo, da bi kmalu popolnoma ozdravel ter deloval še mnogo let na korist župljanov svojih. Vsi udeleženci lepega dneva poslovlili so se pa iz lepe bohinjske doline veselo priznavajoč, da je vse napredno gibanje v bohinjski dolini delo g. župnika Mesarja, ter srčno želeč, da Bog dá gospodu župniku kmalu popolno zdravje.

* Pri premovanju goveje živine na Bohinjski Bistrici dobili so premije za plemenske bike: Tomaž Odar iz Stare Fužine 30 gld., Andrej Preželj iz Lepence 25 gld., Simon Rozman iz Raven 20 gld., Janez

Mencinger z Bohinjske Bistrice 15 gld. — Za telice: Janez Mesar diplomo priznanja, Jože Sodja z Bohinjske Bistrice 20 gld., Jože Cesar iz Jereke 15 gld., Simon Stare s Koprivnika 10 gld., Andrej Stare iz Bitenj 10 gld., Jakob Jenško iz Nomena 10 gld., Jože Ravnik iz Ravnega 10 gld., Andrej Schiller z Bohinjske Bistrice 10 gld. — Za krave: Rihard Schrey iz Zagorice 20 gld., Jakob Ravnik iz Raven 15 gld., Valentin Arh iz Črešnjice 15 gld., Matej Belec z Bohinjske Bistrice 10 gld., Margareta Ravnik z Bohinjske Bistrice. Gg. Janez Mesar in Rihard Schrey odpovedala sta se prisojenima premijama ter zato dobila diplomo priznanja.

* Vinska letina na Štajarskem ni tako ugodna, kakor so se nadejali. Veliko grozdja je še trdega, in po nekod bodo dvakrat brali, najprej dozorelo, potem pa slabeje, še trdo grozdje. V Dravinski dolini prodajajo novo vino po 15 gld. polovnjak. V Mariboru se plačuje hektoliter muškatelca, ki ima 16%, po 20 gld., z 18° po 22, z 20° po 24 gld.

* Razpis dobave. Državno vojno ministerstvo namerja zagotoviti si nekatere potrebne proizvode za leto 1888. po občnem natečaju. Pri ponudbenih obravnavah bode se oziralo samo na solidne, sposobne osebe, katere ponudbene proizvode izdelujejo v svojih trgovinah. Ponudbe je izročiti neposredno in najdalje do 1. debembra 1887. l. do dvanajstih popoldne v vložnem zapisniku ces. kr. državnega vojnega ministerstva. Pogodbeni načrt, natančnejši pogoji, ponudbeni obrazci in imenik proizvodov so na ogled v pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

* Kako skrbé za kmeta pri nas in kako na Ogerskem. Ogerska vlada je uže davno izpredvidela, da bode dežela le tedaj napredovala gmotno, ako podpirajo kmetijstvo. Iz tega razloga porabijo na Ogerskem vsako leto veliko milijonov goldinarjev za povzdigo kmetijstva, in korist takega dejanja se je očitno pokazala na deželni razstavi v Budapešti l. 1885. Ravno kar pa beremo po časnikih, da je ogerski naučni minister Trefort ukazal, da morajo vse učiteljske pripravnice (po vinorodnih pokrajinah) narediti po 1—2 orali velike trtnice za vzgojo in cepljenje ameriških trt, da se morejo pripravniki o tej reči popolnoma praktično poučiti. No, in pri nas! Pri nas na Dolenjskem pa trte usihajo vsled trtne uši, a ljubljanski pripravniki vedo komaj, da so ameriške trte na svetu. Dobro bi bilo, ko bi naši poslanci kedaj rekli resno besedo o tej stvari.

Vprašanja in odgovori.

Odgovor na vprašanje 90. Pomoček zoper goveje uši, naznanjen v zadnjem „Kmetovalcu“, namreč olje iz semena farških kopic, je po večletnih mojih skušnjah popolnoma zanesljiv. Če pa dobi govedo uši od konja, tedaj pa ne pomaga imenovano olje. J. R.

Vprašanje 92. Jaz imam letos jako veliko divjega kostanja, in če se prav spominam, slišal sem nekoč, da je divji kostanj dober za krmo. Predno pa poskusim krmiti, prosim Vas sveta. (G. O. v N. R.)

Odgovor: Divji kostanj je precejšnje redilne vrednosti, zato rabi najbolje za krmo. Ker je divji kostanj zelo voden in vsled tega rad plesnuje ter tako neraben postane za krmo, svetujemo Vam, da nekoliko posušite kostanj. Sušite ga lahko v sadni sušilnici ali pa v krušni peči. Za krmo ga morate zdrobiti. Ker ima v sebi preveč grenkobe, krmite z njim na dan le po malo. Ovca sme dobiti na dan po 1 kilogram, prasič po dva in molzna krava po 5 kilogramov. Najraje jede divji kostanj ovce in pras.či.

Vprašanje 93. Na njivi moji raste mnogo praproti, vsi pripomočki niso do sedaj še nič pomagali, ampak še več ga je. Ali je moči na kak način odpraviti praprot z njive? (G. Š. v Pr.)

Odgovor: Za pokončevanje praproti je sedaj najprimernejši čas, ker ji korenine kaj rade pozebejo. Vzorzite njivo kolikor morete globoko in glejte, da pridejo praprotne korenine na vrh, koder zmrznejo. Spomladi posejte njivo prav gosto s kakšno krmsko rastlino na pr. z grašico ali z ovsom. Tiste rastline, ki niso pozeble, zaduše se pod gostim ovsom in grašico.

Vprašanje 94. Ali mora res štajarska detelja biti poprej enkrat pokošena, da je dobra za seme? Pri nas trdijo, da le detelja druge košnje daje seme. Prosim, sporočite, ali je res, ker se mi zdi čudno, da bi detelja, katera cvete, ne naredila semena. (G. S. v B.)

Odgovor: Ni res, da bi dajala semena le detelja druge košnje, ampak res je, da nareja seme le tista, ki cvete pozno. Ker pa detelja prve košnje prezgodaj cvete, torej ne naredi semena, posnemali so gospodarji s tega, da mora detelja biti enkrat pokošena, predno dela seme. Da pa zgodaj cvetoča detelja ne dela semena, vzrok je to, ker niso tisti žužki, zlasti čmrlji, kateri prenašajo cvetni prah za oplod deteljnega cvetja, še dovolj razviti v tem času, ampak šele pozneje t. j. ob času, kadar cvete detelja druge košnje.

Vprašanje 95. Imam vodnjak za kapnico, v katerem so se zaredile pijavke. Kaj mi je storiti, da jih odpravim? (A. D. v Z.)

Odgovor: Odkritosrčno rečeno, ne vemo Vam kaj pravega svetovati. Morda ima kateri naših g. čitateljev kaj skušnje o tem? Iskali smo po knjigah, katere govore o reji pijavk, in tam smo brali, da so najhujši sovražniki pijavk rase. Svetujemo Vam torej, če je z ozirom na zgrajo vodnjaka mogoče, da denete rase vanj, da polove in pojedjo pijavke. Omenjamo, da je raca, brž zadovoljna s prostorom, v katerem živi. Seveda bi morali nekrmljene rase vsak dan po nekaj ur postaviti v vodnjak, ki pa mora vendar biti toliko svetel, da vidijo rase loviti.

Vprašanje 96. S čim se odpravijo konjske uši? Pred dvema letoma so postali dobro rejeni konji pri dveh gospodarjih ušivi. Mnogo sta si prizadela, da bi odpravila uši, slednjič pomagal je ta le pomoček: Posušila sta na peči dobro oprane korenine od čemerike. Suhe korenine sta namakala toliko časa v kisli repnici (t. j. v vodi od kisle repe), da so se omehčale, potem sta jih pa kuhala prav dobro in dolgo v ravno taki

repnici. S tako kuhano mlačno vodo obdrgnila sta s četjo (krtačo) vsa ušiva mesta na konju, posebno pa grivo, rep, noge in ušesi. Kdo ve kaj boljšega?

(J. R. župnik v V.)

Vprašanje 97. Pred včerajšnjim je gorelo pri nas na Korenitki. Skoraj popolnoma je uničenega več sto mernikov žita. Ostalo je ožgano, premočeno in ima silno neprijeten duh po požaru. Pravijo, da še za prasiče ne bo. Kaj vendar je početi s tem žitom? Ker odgovarjate na vsa vprašanja tako stvarno in temeljito, prosim Vas v imenu revežev pogorelcev, odgovorite uže v prihodnjem „Kmetovalcu“ na to vprašanje.

(L. L. župnik v Št. L. ob T.)

Odgovor: Kar je ožganega žita, tisto ni rabno za drugo nego za krmo. Ako je užgano žito suho, shranijo naj ga ter počasi pokrmijo. Pokrmiti morejo to žito ali zdrobljeno ali kuhano. Najbolje zdrobijo žito v mlinu; mlinarju naj pa naročijo, da je kar debelo zmelje. Če pa ima ožgano žito smrad po požaru, tedaj morajo odpraviti ta smrad. To najbolje store, ako žito dobro prezračijo, z žitčistnim strojem (pajtelnom) prevetrajo in v krušni peči posuše.

Premočeno žito, ki ni ožgano, a ima smrad po požaru, rabno je še vedno za moko, ako mu odpravijo neprijeten duh. Na vsak način morajo najprvo žito posušiti, da ne dobi duha po zaduhlem. To morejo najhitreje zvršiti, ako nasujejo žita preko dlan na debelo v krušno peč, ki naj pa bode uže precej shlajena t. j. da ima preko 40—45° C. toplote. V peči naj žito pridno mešajo. Ko vzamejo žito iz peči, naj ga pa dobro prevetrajo. Ako žito nato še ni zgubilo smradu, priporočam ga zmešati z ogljeno moko; tako pomešano žito naj stoji en dan ali kaj pri miru. Ogljeno moko dobijo, če kovaško oglje prav drobno stolčejo.

Predno dado tako žito v mlin, morajo ga seveda sprati. Ako zmočeno žito dobi duh po zaduhlem, odvzamejo mu lahko ta duh tudi z ogljem. Nikar naj pa ne rabijo oglja od požara, ker to ni rabno, premalo je kuhano ter ima samo na sebi neprijeten duh. Kadar delajo kruh iz te moke, naj nekaj ur poprej na kakem

suhem mestu razgrnejo moko, da se prezračí in posuši. Za ugnetaanje naj ne rabijo preveč vode, zlasti pa ne vroče. Vzamejo naj, če jo imajo, nekaj zdrave moke in nekoliko več kvasu in soli nego navadno. Dobro bode primešati nekaj kumina (kimelna). Hlebce naj naredé majhne, da se kruh bolj zapeče, in pečejo naj počasi in ne brž v veliki vročini. Kruha od izprijene moke naj ne jedo svežega, ampak če mogoče šele tretji dan.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Opomin.

Slavna načelnštva podružnic in p. n. gg. poročevalce o letošnji letini, kateri še niso odgovorili na tukajšnji dopis z dne 23. septembra t. l. št. 579., prosimo uljudno, naj blagoizvolijo kmalu poslati naznanila svoja o letošnji letini.

V Ljubljani dne 31. oktobra 1887.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Tržna poročila.

Žito in poljski pridelki.

V Ljubljani 26. oktobra: Hektoliter: pšenice 5 gld. 69 kr., rži 4 gld. 22 kr., ječmena 3 gld. 25 kr., ovsa 2 gld. 44 kr., ajde 4 gld. 22 kr., prosa 4 gld. 06 kr., turšice 4 gld. 39 kr., leče 12 gld. — kr., graha 13 gld. — kr., fižola 11 gld. — kr.; 100 kilogr. krompirja 2 gld. 32 kr., 100 kilogr. sena 2 gld. 14 kr., 100 kilogr. slame 1 gld. 96 kr.

V Kranji 24. oktobra: Hektoliter: pšenice 5 gld. 85 kr., rži 4 gld. 86 kr., ovsa 2 gld. 60 kr., turšice 4 gld. 87 kr., ječmena 4 gld. 39 kr., ajde 4 gld. 22 kr.; 100 kilogr. sena 2 gld. — kr., 100 kilogr. slame 1 gld. 60 kr.

INERATE

sprejema „Kmetovalec“ po ceni, zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalcu“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmečkih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalec“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebščin.

RAZGLAS

kranjskim ovčarjem.

C. kr. kranjska kmetijska družba bode iz letošnje državne subvencije za zboljšanje ovčarstva nakupila nekoliko ovnov in ovác ukviškega plemena ter jih brezplačno dala takim gospodarjem, ki dokažejo v svoji prošnji, potrjeni od županstva in od cerkvenega urada, da

- uže več let precejšnje število ovác redijo;
- da je njih kraj za ovčarstvo posebno ugoden, in

c) da jih je volja, dobljenega ovna najmanj 3 leta za pleme držati, in kolikor umno ovčarstvo dopušča, tudi svojim sosedom za pleme prepuščati. Prošnje potrjene po predsedniku dotične kmetijske podružnice, je zadnji čas do 20. oktobra t. l. pri podpisani družbi vložiti. (80—1)

C. kr. kmetijska družba kranjska.

V Ljubljani 15. oktobra 1887.

Gustav grof Thurn,

predsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.

ZAHVALA.

Podpisani ne more kaj, da ne izreče zahvale zastopništvu dunajske zavarovalne družbe v Ljubljani (pri Bucarji), katera je, kar le hitrejši mogoče, ogledala in cenila škodo, katero je naredil podpisaneu ogenj 19. t. m. na njegovem kovaškem posloju št. 18 v Medvodah. Zahvaluje se tudi glavnemu zastopništvu v Gradcu, katero je izplačalo potom gori imenovanega zastopništva brez vsih stroškov in odtegljajev kar prec vso škodo. Sploh mora izreči podpisani javno zahvalo svojo za solidno postopanje društva, ter priporoča vsestransko jako pošteno dunajsko zavarovalno društvo.

V Medvodah, 23. oktobra 1887. (79—1)

G. Zweyner s. r., L. S. Miklavž Jamnik s. r.,
župan. poškodovani.

■ Pocijnena, bodeča žica (drat) iz jekla. ■

S strojem
pletene
mreže
iz žice (dratu).

Trpežno! Hiša za 10 kokoš. Trpežno!

Ograje za vrte, gozde, parke i. t. d., kakor vse sorte mrež za kur-nike in za hiše za fazane. Varnostne mreže proti ognji, mreže za oknja, mreže za sejati pesek in šuto, torbe čez gobec za govejo živino in za pse. Dratene vrvi vsakovrstne sestave. Železne vrate in stavbe iz železa sploh. Vse to izdeluje:

Eisendraht- und Maschendrahtgeflechts-Fabrik und Bauschlosserei
Franz Schröckenfuchs in Waidhofen a. d. Ybbs.

Ograje iz pocijnene dratene mreže ne stanejo več kakor dobre lesene ograje, so pa neizrečeno trpežne in dajo ograjenemu prostoru ličen in gospodski obraz. Proračune določijo se zastoj in poštne prosto. (27—16)

Vsem, kateri zidajo ali popravljajo kako poslopje, ali sploh potrebujejo železnino, naj bode priporočena zaloga železja in vseh v to stroko spadajoče stvari

Andr. Druškovič-a

(poprej *Jakoba Nekrepa*)

na Mestnem trgu št. 10,

kjer se dobivajo v velikem izboru in prav po nizki ceni okova za okna in vrata, štorje za štokodranje, drat in ovek, vezi za zidovje, traverze in stare železniške šine za oboke, Portland in Roman cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi lepo in močno narejeni štedilni ognjišči in njih posamezni deli.

Posebno po nizki ceni dobivajo se stroji in orodja za poljedelstvo, kakor mlatilnice, same ali z vlačilnikom (Göpel), slamoreznice, čistilnice za žito (Trieur), brane in lepo in močno narejeni plugi. (66—8)

BRATA EBERL

v Ljubljani

za frančiškansko cerkvijo v hiši g. Ivan Vilharja
prodajata

oljnate barve, lake, firneže

kemične in prstene barve lastnega izdelka, čopiče ter vse v nje stroko spadajoče blago na debelo in drobno.

Posebno se priporočajo oljnate barve v kos-tarskih (plehastih) posodah za trgovce in prodajalce, pri čemur opomnimo, da se naše barve ne smejo zamenjati z navadnimi kakor se sploh prodajajo, kajti od nas prodajane barve so kemično čiste in s pravim, z lanenega olja izdelanim firnižem ribane. (46—14)

Anton Reissenzahn

tovarna gospodarskih strojev in livarna železa
v Bubni pri Pragi.

Ta tovarna priporoča svoje prav cene izdelke, ter jamči za njih dobro sestavo in trpežnost. V zalogi ima: mnogovrstne pluge, brane, valjarje vsake sestave, stroje za sejati vseh sistemov, senene grablje za vpregati, stroje za košnjo žita in trave, mlatilne stroje na roko, na gepelj in na par, lokomobile, stroje za čiščenje žita, stroje za drobljenje in rezanje krme, sploh vse gospodarske stroje in oprave.

Cenike s podobami pošilja se na zahtevanje zastoj in poštne prosto. (10—18)

Tovarna za kostne pridelke in lim

Luckmann-a & Bamberg-a

v Ljubljani

priporoča svoja zeló vspešno učinkujoča

umetna gnojiva, kostne
moke in superfosfate

po najnižjih cenah.

Na zahtevanje se vpošlje cenilnik in prospekt.

Nik. Hoffmann,

tovarnar kirurških instrumentov, umetalni ter orožni kovač in nožar
v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svojo raznovrstnega v njegovo stroko spadajočega blaga. Vsa zaloga obstoji iz lastnih izdelkov in se za vsako prodano reč jamči, da je dobra in iz najboljšega blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši noži za vrtnarje in vinogradarje, kakor sploh nožarsko in fino kovaško orodje za kmetovalce, vrtnarje, vinogradarje, gozdnarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši kakovosti narede. (72-4)

Klenert & Geiger

I. štajerska drevesnica za sadno drevje in vrtnice
v Gradcu.

(Ta drevesnica pripoznana je kot ena največjih in najbolj vredjenih v Avstriji.)

Priporočamo veliko in izobno zalogo:

Vrtnic, visokodebelnatih in pritličnih; **sadnega drevja**, visokodebelnatga in pritličnega ter piramide, špalirje, kordone in enoletne požahnitve; **divjakov** in **podlag za pritlikovce**; **jagodnega sadja**; **lepotičnega drevja** in **grmovja, drevja** (16-18) **za drevored** itd.

Razpošiljatev pravilno imenovanih **cepičev** vsih vrst sadja.

☛ Cenike je dobiti zastoj in franko. ☛

Lekarna Trnkóczy,

zraven rotovža v Ljubljani
na velikem mestnem trgu,

priporoča tukaj popisana **najboljša** in **sveža** zdravila. Ni ga dneva, da bi ne prejeli pismenih zahval o naših **izobno skusenih** domačih zdravilih. Lekarne Trnkóczyjevih firm so: Na Dunaji dve in ena kemična tovarna v Gradcu (na Štajerskem) ena pa v Ljubljani. P. n. občinstvo se prosi, ako mu je na tem ležeče, da spodaj navedena zdravila s prvo pošto dobi, da naslov tako-le napravi:

☛ Lekarna Trnkóczy poleg rotovža v Ljubljani. ☛

Cvet zoper trganje (Gicht),

je odločno najboljšo zdravilo zoper **protin** in **revmatizem**, **trganje po udih**, **bolečine v križni** ter **živcih**, **oteklino**, **otrpanele ude** in **kite** itd., malo časa, če se rabi, pa mine popolnoma trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo **„cvetu zoper trganje po dr. Maliču“** z **zraven stoječim** znamenjem. 1 steklenica 50 kr., tucat 4 gld. 50 kr. (15-10)

☛ Če ni na steklenici zraven stoječega znamenja, ni pravi cvet in ga precej nazaj vrnite.

Kričistilne kroglice

ne smeje bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se vse tisočkrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa, glavobólu, otrpjenih udih, skazenem želodecu, jetrnih in obistnih boleznih, v škatljicah à 21 kr.; jeden zavoj s 6 škatljicami 1 gld. 5 kr. Razpošiljava se s pošto najmanj jeden zavoj.

☛ Vsa ta naštetá zdravila se samo prava dobijo v lekarni Trnkóczyja v Ljubljani ☛
☛ zraven rotovža in se vsak dan s pošto razpošilja. ☛

Schuhmarte.

Marijateljke kaplice za želoдец,

kterim se ima na tisoče ljudi zahvaliti za zdravje, imajo izvrsten vseh pri vseh boleznih v želodecu in so neprekosljivo sredstvo zoper: **manjkanje slasti** pri jedi, **slab želodec**, **urák**, **vetrove**, **koliko**, **zlatenico**, **bljuvanje**, **glavoból**, **krč** v želodecu, **bitje srca**, **zabasanje**, **gliste**, **bolezn** na vranici, na jetrih in zoper **zlato žilo**. 1 steklenica velja 20 kr., 1 tucat 2 gld., 5 tucatov samo 8 gld.

☛ Svarilo! ☛

Opozarjamo, da se tiste **istinite Marijateljke kaplice** dobivajo samo v lekarni **Trnkóczyja** zraven rotovža na velikem Mestnem trgu v Ljubljani.

Planinski zeliščni sirup kranjski

za odrasle in otroke, je najboljši zoper kašelj, hripavost, vratoból, jetiko, prsne in pljučne bolečine; 1 stekl. 56 kr., 1 tucat 5 fl. Samo ta sirup za 56 kr. je pravi.

Zdravila za živino.

Štupa za živino.

Ta prav dobra štupa pomaga najbolje pri boleznih **krav**, **konj** in **prašičev**. Konje varuje ta štupa trganja po črevih, **bezgavk**, **vseh nalezljivih kužnih boleznih**, **kašlja**, **plučnih** in **vratnih olezni** ter odpravlja vse **gliste**, tudi **vzdržuje** konje **debele**, **okrogle** in **iskrene**. Krave dobé mnogo **dobrega** **mleka**. Zamotek z rabilnim navodom vred velja le 50 kr., 5 zamotkov z rabilnim navodom samo 2 gld.

Cvet za konje.

Najboljše mazilo za konje, pomaga pri **pretégo žil**, **otekanih kolen**, **kopitnih boleznih**, **otrpnjenji v boku**, **v križi** itd., **otekanih nog**, **mehurjih** na nogah, **izvinjenji**, **tišanji** od sedla in **oprave**, pri **susici** itd. s **kratka** pri **vseh** **unanjih boleznih** in **hibah**. Steklenica z rabilnim navodom vred stane le 1 gld., 5 stekl. z rabilnim navodom vred samo 4 gld.

